

Svensk fattigdom större än vi tror

Det finns en grupp vanliga människor som är genuint fattiga. Skammen gör att de glider undan i tysthet.

Text: Charlotta von Zweigbergk | [Prenumerera](#) | Artikel i SocialPolitik nr 2 2017

När jag skrev boken *Fattigfällan* önskade jag att det var en porträttering av en person med otur. Min förhoppning var att Beatas kamp mot myndigheter och raset från vanlig skattebetalare till att stå i hjälporganisationernas soppkök var unik. Att hennes berättelse byggde på att hon träffat fel handläggare och därmed ramlat ur maskorna i skyddsnetet.

Numera inser jag att det är så här det är för skrämmande många. Jag har tappat räkningen på hur många som hört av sig och berättat om sin nöd, inte sällan börjar breven med: "Det är som om du skriver om mig, jag är Beata". Precis som i Beatas fall handlar det om människor som arbetat, som inte har sociala bekymmer eller som på annat vis misskött sig – tills något händer. Det handlar mest om att bli långtidssjuk men även om arbetslöshet eller att något hänt som utlöst en livskris. De flesta trodde att samhället skulle stå där som en sorts förälder – vi har ju ett trygghetssystem – och hindra oss från att falla om vi inte förmår arbeta under en period. Så är det inte.

Många beskriver en tröstlös kamp där de springer mellan försäkringskassa, arbetsförmedling och inte minst socialtjänsten i ett hopplöst gatlopp. Den lilla kraft som borde ägnas åt att komma i fas pulveriseras av att bollas mellan instanser allt medan självkänslan krossas. För den som söker hjälp i Sverige verkar standardbemötandet vara: Du ljuger och vi ska lista ut hur. Att söka försörjningsstöd är så krångligt att många inte klarar av det, sedan kommer en

störtvåg av ytterligare regler och krav som gör att misären snabbt är ett faktum.

En recensent av min bok *Fattigfällan* formulerade det klockrent genom att skriva att "Kafka hade varit imponerad". Den som söker hjälp har oftast en knäck i självförtroendet, men socialtjänsten verkar inte ge sig förrän människovärdet suddats ut. Vi har många fattiga i samhället idag och jag vill beskriva det som en tickande bomb. Vi har en stor grupp vanliga människor som är genuint fattiga, och ofta gör skammen att de glider undan i tysthet. Inga vill skylta med fattigdom av rädsla för att framstå som helt oduglig som person. De lever ett vid-sidan-om-liv där de inte delar samhällsgemenskapen ett enda dugg, att både psykisk och fysisk ohälsa frodas blir en direkt följd.

Det konstiga är att de flesta svenskar är övertygade om att vi har ett skyddsnät, vilket ytterligare förstärker svårigheterna för alla dem som glider igenom det. De blir märkta av "något fel måste de ju ha gjort" när sanningen är att det går skrämmande snabbt och lätt att bli utblottad utan att ha gjort ett enda fel. Hjälpinsatserna som numera bara bygger på kontroll är förödande för enskilda individer men också ovärdigt ett modernt samhälle.

Även om man kallhamrat bortser från mänskligt lidande har vi hamnat på helt fel spår. Folk som inget hellre vill än att återgå till arbetslivet knäcks och återgången försvåras eller kanske aldrig ens lyckas för att samhället tagit ifrån dem allt under den period som kunnat vara ett kort mellanspel i yrkeslivet.

Ekonomiskt är samhället ute på helt spår, förutom att en knäckt människa alltid är dyr för samhället är också kontrollsystemet väldigt dyrt. Handläggare orkar inte heller, de utbildade sig i tron att deras jobb var att hjälpa folk i svårigheter, men ingen tid finns ens till att lyssna då den betungande kontrollen tar all arbetstid i anspråk. Min fråga är främst: Vet politiker vad som händer? Och om de vet det, varför i herrans namn görs inte en totalförändring genast?

*Charlotta von Zweigbergk,
journalist och författare*